

SZAKONYI KÁROLY

Hol az igazság?

A mese a gyermeket álomba ringatja, a mesélőt meg abba az illúzióba, hogy van igazság, szabadság, és a jó elnyeri jutalmát. Vagyis mindabba, amit a jóra való ember szeretne. Mert ami nincs a valóságban, azt a mese könnyűszerrel megteremtheti. Emberöltökkel ezelőtt pusztai pásztortüzeknél, őszi estéken kukoricafosztáskor, a téli fonóban vagy csak heverve az árokparton, Angelus idején szótték, szövögették költői vénával megáldott, dús fantáziájú egyszerű emberek a mesét maguk és társaik szórakoztatására és vigasztalására. Mert mindig kellett vigasz is a napok terhében, gondjában élőknek, hogy legalább a képzelet végtelen birodalmában győzzön a gyenge az erős felett, hogy érje váratlan szerencse a szegényt, hogy a szorgos jóra jusson, a derék megkapja jutalmát, a legkisebbik fiú megküzdve a sárkánnyal, csodás erejével levágja annak mind a hét fejét. A hamis pórul járjon, az aranyhalacska teljesítsen három kívánságot, a jó király – mint Mátyás – bölcsen ítélkezzék, a vasorrú bába pukkadjon meg tehetetlen mérgében és ezernyi furfang, játékoság, évszázadok élettapasztalatán okult paraszti bölcsélet bátorítson minden időkben.

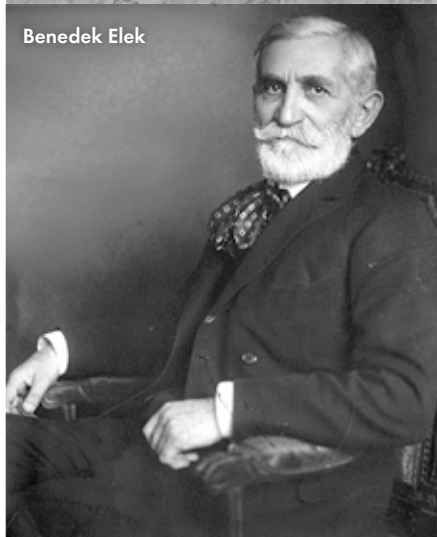
A népmesékben, szemben a regényekkel, elbeszélésekkel, soha nem lesz vesztes a hős, a történet nem fordul szomorúságba, a mese vége mindig megnyugtat, hogy a szerelmesek megtalálták a boldogságot és *még ma is élnek* (igaz, teszi hozzá a mesélő, *ha csak meg nem haltak*, ám ez olyan távoli és minden halandóval megtörténő, természetes). De a mesehős a halállal is packázik, alkut köt vele, vagy egyszerűen csak bolonddá teszi: *gyere értem holnap*, és felírja a szemöldökhőre, így aztán a holnap mindig egy újabb holnap, vagyis sohasem bekövetkező.

Minden táj hozzáadott a mesekincshez, gazdag ez az örökség, amit íróink közül sok jeles kimentett a szájhagyományból, és már könyvekben olvashatók a gyűjtemények (a *100 magyar népmese*, a *Paraszat evő paripa*, Ágh István átdolgozásában, *Jankovics Marcell* rajzaival, *Illyés Gyula* és mások válogatásai). S ha ma már nincsenek is sem fonók, sem kukoricahántásra összeült falusi közösségek, azért akad még mesemondó, például a kiváló és népszerű *Berecz András*, aki szavajárásával, izes tájnyelvi beszédével, huncut humorával hallgatósága előtt úgy tudja felidézni, szőni, szövögetni a történetet, mint egykor a falvak messzi földön híres mesélői.

A népmesék gyűjtésben, feldolgozásában el-

Elek apó kútja a Tabánban. Benedek Elek emlékére Melocco Miklós készítette egy erdélyi kőszikladarabból

Benedek Elek

évülhetetlen érdeme volt az erdélyi Kisbacon szülőttének, *Benedek Elek*nek. Éppen ezért születésnapja, szeptember 30-a lett a mese ünnepe. *Kányádi Sándor*; nemrég elhunyt költőnk Erdélyből Budára hozta Benedek Elek tiszteletét, a budai Várkert rakpart egyik kis terén, a Mesemúzeum előtt gyűjtésből kutat állított *Elek apó* emlékezetére. Az erdélyi kősziklából *Melocco Miklós* faragta ki, ivóvíz is fakad belőle, szomját olthatja játszódozó gyermekeknek, amint az 1859-ben született író, szerkesztő Elek apó meséi a kíváncsiságuk szomját.

A népmese halhatatlan, akár a népdal, a népköltészet őrzi a nyelv évszázadokat átvészelt gazdagságát, szépségét, és őrzi a vágyat a becsület, az igazság győzelme iránt. ♦♦